

DISPUTATIO INAUGURALIS
MEDICA,

Quâ

ABSCESSUM

Internum insignis magnitudinis,

(*Ein innerlich Gewächse.*)

Cum HYDROPE & aliis notatu
dignis

In Muliere ARGENTORATI nuper observatum,

Divino adjutus Auxilio

EX AUTHORITY & CONSENSU

Gratiosissima & Nobilissima

FACULTATIS MEDICÆ;

In florentissima studiorum Universitate

ARGENTORATENSI,

Pro

L I C E N T I A

Summos in MEDICINA Honores & Privilegia

D O C T O R A L I A

Capessendi,

SOLENNI Eruditorum Examine

exhibet

LUDOVICUS *Saltmann*/ Argentinenfis.

Ad diem 14. Decemb. Anno clō lōc LXXI.

ARGENTORATI, Typis JOHANNIS PASTORII.

MONUMENTUM PIETATIS

QUOD

V I R O

DIGNITATE, MUNERE, MERITIS

CLARISSIMO

DN. BALT. FRI.

DERICO *Saltzman* /

S. THEOL. LICENTIATO

SUMMI IN PATRIA TEMPLI PASTORI

PARENTIOPTIMO

OB BENEFICIORUM NUMERUM INNUMERUM
DISPUTATIONIS INAUGURALIS

INSCRIPTIONE PONERE

AD ARAM GRATITUDINIS DEPONERE

Eoque

CULTUM, ANIMUM, AFFECTUM,
DEVOTUM, GRATUM, FILIALEM

TESTARI DEBVI

FILIUS OBSTRACTISSIMVS

LUDOVICUS *Saltzman*.

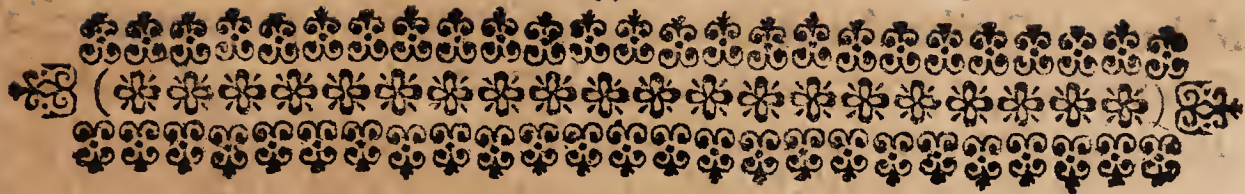
A DEO INITIUM.

Prefatio.

Nsignis est affectuum qui corpus nostrum exercent colluvies, quorum singulorum imprimis internorum naturam explorare sane impossibile esset, nisi *Anatomia* quæ ingeniosa & artificiosa est corporis partium sectio, nos constitutionem totius corporis & singularum partium edoceret, dum nos manu quasi ad partium cognitionem ducit, earumque naturam monstrat, ut si noxam patiantur facilius cognoscamus, quantum & in quo hæc à natura sua recesserint. Unde tantâ Veteres exercuere industriâ *Anatomiam*, quippe ut hæc ipsis familiarior fierent, pueros domi in confectionibus administrandis, perinde ac in pingendis elementis & lectione defatigabant, ut teneris ingeniis firmiter hæc imprimerentur. Et sane nisi frequenter cadavera inspiciamus, sæpius in morborum dignotione & curatione, item in aliis nobis hærebit aqua. Certe *Galenus*, qui tot celebratur Elogiis sæpius in libris suis priusquam in Anatomicis exercitior factus fuit, ut ipse fatetur, est hallucinatus; imo deceptus simiis (nullum enim corpus humanum nuper mortuum rescuisse legitur) multas falsas observationes ab illis ad corpus humanum transtulit, ut ait *Vesal. Anatom.* cui tamen mascule contradicit *Laurentius* in *Anatom. hist.* l. i. cap. ii. Cum igitur studium Anatomicum tot tantæque sequantur utilitates si fuerit observatum, neglectum vero non leviora comitentur incommoda, prudenter sane agunt qui studium hoc nobile fovent ac promovent. Non itaque vulgaria meretur En-

COMIA **MAGISTRATUS** hujus **URBIS** **INCLUTUS**, **Literarum** & **Literatorum** **Æstimator** ac **Promotor** egregius, dum præterito anno, inter tot publicas curas & occupationes, imò inter tantas expensas **THEATRUM ANATOMICUM** elegans curavit suis sumptibus extrui, quo ipso clare est testatus quanti studia ut in universon, ita imprimis **STUDIUM** **MEDICUM** faciat, & quantæ **IPSI** curæ sit, istius commoda promovere; non deerunt sane hujus Munificentiaë laudatores, quamdiu studium Medicum inter nos floreat; nec solis *incolis* hoc Munificentiaë opus innotuit, sed etiam exteris, quorum jam aliquos invitavit, imo jamdum attraxit. Insigniter igitur **VOBIS**, **GRATIOSIDOMINI**, **Facultas** **Medica** se devinctam fatetur. **Alumni** **Medicorum** **VESTRAM** mirantur Munificentiam; imo omnes qui hujus studij sunt æstimatores hoc præclarum **VESTRUM** venerantur Institutum: multa enim jam curiosis Medicis dabitur inspicere & observare, quibus Medicinam locupletare poterunt. Curiosa dicam an horrenda fuerunt, quæ hoc ipso anno 1671. d. 26. April. in Muliere, quæ in Nosodochio nostro defuncta erat, observavimus: **ABSCCESSUS** nimirum **INTERNUS** **RARÆ** **MAGNITUDINIS** **CUM** **HYDROPE** **ET** **ALIIS** **SPECTATU** **DIGNIS**, quæ accuratiorem considerationem utiq; merentur. Cum itaq; post exantlata per Divinam Gratiam Examina mihi à Gratiosissimo **MEDICORUM** **ORDINE** mandatum sit pro summis in Medicina honoribus impetrandis, conscribere Disputationem Inauguralem, in materiam elegi **ABSCCESSUM** nunc cum reliquis quæ in dictæ Mulieris cadavere aperto sunt observata.

Tu gloriose **DEUS** meis adsis ausibus, Tu mentem rege & calamum ut omnia cedant **FELICITER**.

I. N. D. N. I. C.

Historia

Anno 1671. d. 26. April.

IN Nosodochio Argentinensi, ancilla quæ aliquot nobilioribus familiis hujus urbis servitia præstiterat, annos nata 23. constitutionis calidioris sicciorisque, conquerebatur à tribus jam annis de suppressione mensium & factâ inde intumescentiâ abdominis, hoc quippe juxta notabiles venas atro & crasso sanguine refertas quas exhibebat, sensim in tantam excrevit magnitudinem, ut à plurimis ipsa crederetur gravida. Imploraverat misera opem Medicorum, qui menses ab initio ob imprægnationis speciem & suspicionem provocare non sustinebant, postea ob diuturnitatem temporis, remotâ imprægnationis suspicionem fortiora imo fortissima exhibebant medicamenta, quæ menses pellerent, sed in cassum laborabant, quippe abdomen potius sensim à sinistro hypogastrio versus sinistrum hypochondrium magis extendebatur, reliquo corpore fere contabescente, ambulare tamen hinc inde poterat, utcumque valebat, vigeat appetitus. Non conveniebat hæc inter Medicos, quali morbo hæc misera laboraret. Alij eam judicabant hydropicam, quod quidem ab initio satis colorata facies, & gracilitas pedum negabant, dum imprimis neque singularis sitis eam fatigabat. Molam potius adesse credebant alijs, verum signa aliâs molam indicantia, non exactè aderant, nec molam suspicari concedebat virginitas quam patiens sanctè semper defendebat. Hydropem uteri esse, (qualem in foemina Argentinensi Anno 1628. *Magnificus Dn. D. Melchior SEBIZIUS Med. Prof. Publ. Senior, Com. Palat. Cæs. & Capit. Thomani Præpositus, ut & Civit. Archiater*, Vir quem profunda Eruditio & rara senectus ad 94. annos se extendens admirabilem reddit, observavit cum 76. molis,) signa diagnostica multis persuadebant.

debant. Quibusdam tamen Abscessus quidam præternaturalis internus, cujus generis non ita pridem tres insignis magnitudinis in abdomine puellæ 3. annorum, ex præclara familia oriundæ summo cum stupore ab Excellentissimis aliquot Medicis me præfente conspiciebantur, & quales à Cabrollo Observ. 33. & 35. notantur, suspectus erat.

Hæ erant Doctorum Conjecturæ, certi tamen quid definire nullus audebat, certitudinem rei ex apertione cadaveris singuli desiderantes; vivebat hæc interim sine notabili mutatione, usque dum circa initium Aprilis Anno 1671. gliscente pede cum vehementia in terram ruebat, ex quo lapsu multum sensit incommodi, Abdominis enim Tumor surgebat altius, ita ut umbilicus totus oblitteraretur, Venæ in abdomine antea notabiles, jam nodosæ in majorem extendebantur magnitudinem, subsequēbatur spirandi difficultas, pulsus erat parvus, frequens & inæqualis, Cordis systole & diastole sub clavicula sinistra, (hucusque enim protrudebatur Cor) exacte cernebatur. Ventriculus respuebat omnem cibum, unde inter omnes qui adstabant conveniebat, ipsam paucis diebus esse expiraturam, sed præter omnium expectationem vitæ terminus de die in diem protrahebatur, ingravescebat indies morbus, tantaque in abdomine ex largo potu retento colligebatur copia materiæ, ut abdomen cum distendi amplius non posset, mittere ejus partem ad crura. Sexto igitur à lapsu die his tumorem inducebat, unde hydrops notabatur. Assumebat iterum aliquid cibi. Die à lapsu 14. insequēbatur Diarrhœa, quæ fere ad vitæ finem eam comitabatur. Moriebatur autem die 26. April. Anni hujus labentis 1671. matutino tempore, quo ipso die à meridie præsentibus Excell. Dnn. *Professoribus & DD. Practicis* nec non Medicinæ Studiosis in Nosodochio cadaver aperiēbatur, factâ itaque in dextro hypochondrio levi incisurâ, profiliebat ex abdomine aqua, quæ colore, consistentia & spuma cerevisiam probe coctam æmulabatur, foramine dilatato insequēbatur purulenta & fœtida materia, imo totæ portiones omenti, pessime olentes, implebat autem hæc aqua circiter 14. mensuras Argentinenses seu 56. lb. Evacuata hac materia & sensim subsidentibus partibus abdominis continentibus, ingens & solidior sub illis moles observabatur, aperiē-

aperiebatur itaque totum abdomen, quo aperto, vahl quæ mira se-
 se offerebant, quippe sub inguine sinistro conspiciebatur insignis
 tumor quem suæ alebant venæ, circumjacentibus partibus undiq;
 membranis annexus, qui vinculis suis liberatus eximebatur pen-
 dens 6½ lb civiles. Erat autem tumor iste congeries plurimorum
 abscessuum cysticorum, quos communis involvebat membrana,
 horum alij majores erant, minores alij, singuli qui aperiebantur
 peculiarem continebant materiam gelatinæ similem; maximus
 in duorum pugnorum magnitudinem excreverat, quem materiâ
 mucosâ albumen ovi referente impletum videbamus, alius ma-
 gnitudine ovum excedens melleam continebat materiam, alius
 albam, glaucam alius, alius subfuscâ, paucis, quot aperiebantur
 abscessus, tot diversa ferè conspiciebantur contenta, & subinde
 novus abscessus novam promebat materiam. Considerata hac
 mole etiam in alia inquirebatur: infinitæ erant hinc inde hydati-
 des variæ magnitudinis, aliæ enim ad nucem juglandem magni-
 tudine accedebant, aliæ minores inveniebatur. Peritonæum ap-
 parebat crassum instar cutis. Omentum pene totum erat con-
 sumptum. Ventriculus bene se habebat, erat autem plane ina-
 nis. Intestina erant livida, turgebant mirum in modum quasi
 fistulâ inflata fuissent, colon præcipue, donec adacto cultello inu-
 sitatum exspirantia fœtorem concidebant, membranis præter na-
 turam sibi invicem erant insuper annexa. Hepar dextro hypo-
 chondrio valide quoque adhærebat, ejusque membrana, dum
 eximebatur à parenchymate spontè abscedebat; cæterum quoad
 speciem substantiæ externam bene erat constitutum. Renum sini-
 ster magnitudine fere cum Liene certabat. Uter? & Vesica nil præ-
 ter naturam patiebantur. Pancreas durum erat instar cartilagi-
 nis. Diaphragma ab aquæ copia & mole illa carnea sursum pro-
 trusum apparebat, ita ut pectus fuerit angustissimum, remoto ster-
 no etiam in thorace aqua sanguinolenta putrida inveniebatur, uti
 & in Pericardio. Pulmones plevræ firmiter erant affixæ. Cor-
 dis ventriculus dexter præter naturam erat mollis & flaccidus, qui
 apertus hydatidibus erat obsessus. Sanguis totius corporis erat
 faculentus, serosus. Superiores corporis partes macie erant con-
 sumptæ, inferiores tumidæ ob aquam intus contentam.

Hæc vera est eorum quæ in hoc subjecto observavimus relatio, cujus fides ob præsentiam *Clarissimorum Virorum*, qui ipsi singula perlustrarunt & observarunt, non vacillabit. Utinam in re tam obscura & comprehensu difficili, in negotio naturæ tam secreto, quantum cognoscunt & admirantur omnes, tam certi essemus, de vera rei causa, quam de historiæ certitudine; In rem tamen ipsam, rei que causam, quantum ingenio valebimus, auxilio divino fultis, inquiremus.

Quæstio I.

Num moles illa insignis in dicta ancilla corpore inventa, fuerit Mola (ein Mutter-Gewächs)?

MOla (sic dicta forsân à Mole, quia fœminæ Molam gestantes molestum onus sentiunt) in specie est, uti Goræus describit in definit. medic. *Caro informis & inutilis in muliebri utero concepta.* Hæc interdum rudimentum cujusdam formæ obtinet, sed inchoatum duntaxat, Cute vel membranis obducitur, intus venis abundat, sine ossibus, sine intestinis, sine viscerib⁹ interdum etiam venis destitutum, nil est nisi nudum parenchyma. In genere Mola alia vitalis est, alia vitæ expers, vitales vel carnem informem tantum referunt, interdum venis intertextam, interdum venis destitutam! vel varia mentiuntur animalia, lacertæ quippe, serpentes, ranæ & alia à mulieribus excreta leguntur: Imo humanam quoque æmulantur figuram, ceu Hipp. l. 2. Epid. sect. 2. narrat. Antigenis Uxorem, carnosum puerum peperisse, membris quidam & præcipuis corporis partibus distinctum, magnitudine vero quatuor digitos non excedentem, totumque exossem. Aliæ iterum ratione *Substantiæ* ex sanguine sunt concretæ, aliæ referunt pulvem, nonnullæ flatuosæ sunt, aquosæ aliæ, aliæ ex alia constant materia; ratione *Quantitatis* aliæ majores, minores aliæ apparent: *Numero* interdum plures, interdum tantum unica observatur. *Causa* autem hujus Erroris naturæ (Molarum intellige) est Materia quæ inhabilis est, ut inde fœtus formetur, quod materiæ vitium facultatem plasticam, quæ per se perfectum & laudabile opus intendit, impedit, quo

minus finem suum assequatur, unde hæc in locum perfecti fœtus monstruosam ejusmodi molem producere cogitur, quam interdum solam, interdum vero penes laudabilem fœtum elaborat. *Excluditur* vero talis mola vel ante fœtum, quod observavit *Guilh. Fabricius. Cent. 2. Obs. 54.* vel cum fœtu *Schenck. l. 4. Observ. 199.* vel post fœtum, quod fit modo aliquot à partu mensibus, nunc anno uno, mox aliquot annis, interdum decem, viginti, pluribus annis. *Schenckius l. 4. obs. 205.* imo ad finem vitæ à quibusdam retinentur, *Schenck. l. c.* ceterum Molæ sive solæ generentur, sive cum fœtu, *locus generationis ipsis* alius non est, quam Uterus, & quidem ipsius cavitas, *Laurent. anat. l. 8. quest. 13.* Unde illas excrescentias quarum *Schenckius l. 4. obs. 227.* mentionem fecit, quarum altera extrinsecus matrici adnascatur, altera vasi seminali, molas non agnosco. Et sic merito quoque negamus, molem illam in fœminâ cujus in casu nostro mentio facta prope uterum inventam, Molam fuisse, quia in cavitate Uteri non hæsit, quippe qui in naturali magnitudine constitutus pyramidem ex minoribus non excedebat, præterea ne quidem Utero originem suam debuit, Utero enim nullibi alligata fuit, nec ullo modo eam ab ipso generatam vel conservatam fuisse monstrari potuit.

Quæst. II.

*An in Virginibus & Viduis castis
Mola generari possint?*

CUM multi curiosi novarumque rerum studiosi molem in casu memorato narratam judicaverint Molam esse, & simul crederint sine semine virili molam procreari minime posse, fœminæ patientis virginitas in dubium vocari cœpit, placuit itaque hanc quoque quæstionem paucis examinare, ut quodammodo intelligi possit quid judicandum de materia proposita. Ad quæstionis autem hujus explicationem necesse est scire materiam, ex qua producatur Mola, de qua varias fovent Authores sententias; Rem proponamus distinctè. Molæ sunt vel veræ vel falsæ. *Falsas* concedunt Authores posse generari sine semine virili. *Vera mola* sunt

vel *Viventes* vel vitæ expertes; ad *Viventes* credo præter sanguinem menstruum & semen muliebri requiri etiam semen virile, unde talem sine congressu maris generari, dicere vix ausim. *Vitæ carentes* constant aliæ ex sola parenchymatica materia, negatis venis, & has ex solo sanguine concretas affirmat, nunquam sine honore titulo nominandus *Dn. D. Melchior Sebizius*, in *Tract. de muliere Argent. quæ 76. molas fovebat*, asserit hoc quoque Mercurialis, aliæ vero præter carnes parenchymaticas etiam fibris, vasis & membranis sunt præditæ, quas quia ex duplici constant materia, plurimi Authores dicunt ex duplici quoque produci principio, ex sanguine menstruo quoad carnes, ex semine vero quoad fibras & vasa; verum semen non adeo necessarium hic existimo, cum natura in aliis nobis monstrat se absque semine membranas & venas producere, quippe abscessus cystici aluntur per venas, quas natura ipsis demum efformavit, membranâ investiuntur quoque propriâ, quæ ex semine demum fieri vix ullus affirmabit. Firmiter itaque concludere fas erit, neque in mola ad venas comparandas semen requiri. Si Ergo non semen desideratur, ne virili quoque opus erit. Unde tandem videtur posse dici: Ad molam veram viventem congressum virilem exposci, vitæ expertem autem, sive constet ex nudo parenchymate sive venis sit intertexta, cum nullo semine nedum virili indigeat, in virginibus & viduis sine virginitatis aut castitatis jactura posse gestari, recenset *Levin. Lemnius l. 4. de occult. Nat. mirac. c. 19.* evenisse puellæ nubili, cui dum amasio frui negatum fuerit, illum animo menteque absentem concepisse, ita ut ex crebra imaginatione massam quandam informem conceperit, refert quoque *Schenckius l. 4. obs. 203. ex Marcell. Donato.* Nobilem mulierem, indubiæ honestatis Matronam, quinquagesimum sextum annum natam, carnosio corporis habitu donatam, cum jam per aliquot annos menstruæ purgationes defecissent, annis 1573. & 1574. molas plures carnosas edidisse, quæ diligenter examinata se nullum seminis profluvium in somnis nec ullam oblectationem perpeßam affirmavit. Erant autem huic carneæ molæ nonnullæ ad pugni magnitudinem, aliæ minores. Hæc sane Exempla sententiam à me propositam egregiè confirmant. vide in *super Valesci de Taranta philon. l. 6. c. 15. item Fuchsf. prax. l. 6. c. 58.*

Quæst.

*An moles illa, quam negavimus molam
fuisse, fuerit Abscessus?*

AD hanc quæstionem solvendam opus erit notare prius, quid per Abscessum designent Medici. Insignis autem in hoc vocabulo latet Homonymia, cuius vitio multos dum sæpius committimus errores, hanc nos primum Enarratione removebimus.

Prima itaque Abscessus significatio est, quâ quemcunque Tumorem suâ sponte sub cute erumpentem denotat, sive fuerit phyma sive exanthema, sive pustula, &c. quam significationem vid. ap. Hipp. l. 2. Epid. s. I.

Secundo suppurationem indigitat, dicit enim Hipp. in prognost. Oedema quod in ventre fatigat, minus facit abscessum, quam quod in iliis, quem locum Gal. in Comment. 1. th. 41. exponit, ajens. Oedema non solum citius, sed etiam magis in iliis suppuratur, propterea quod sedes est calidior.

Tertio Abscessus ap. Hipp. l. 1. Epidem. Sect. 2. Morbi in morbum mutationem significat, ut cum sit quartana per digressionem alterius.

Quarto. Hippocrati in Coac. pranot. aph. 2. 6. videtur Abscessus significare corruptionem, dum ibi præfagit Hipp. Ad dentis siderationem, vehemens accedens febris cum delirio mortem minatur. Quod si servantur ægri, ulcera pus colligent & ossa abscedent; ubi posterioribus verbis Anutius Foësius annotat. h. m. Ulcera autem purulenta ossa corrumpunt, unde & sanies emanat, & testulae & squamæ excidunt, indeque abscessum facere dicuntur.

Quinto, Abscessus fieri dicuntur, cum, quæ corpore quidem cum aliis partibus conjungebantur, adversa valetudine contactum amiserit, quod observatur in fracturis ossium, ulceribus, fissis & contusis. talem Hipp. in Pranot. Coac. aph. 501. notat inquiring, in fracturis ossium capitis *ἢνεται ἀπόσπαστος τῆς σαρκὸς ἀπὸ τοῦ ὀστέου* fit Abscessus carnis ab Osse, & hanc significationem videtur nos docere Etymologia. Abscessus enim apud Latinos est à verbo Abscedere, unde partes antea unitas invicem abscedere indicat. Græci

vero abscessum dicunt *ἄφθουμα*, quod ut scribit *Gal. ad Glau.* est *ἄφθουμα* ἄφθουμα, quod idem abscedere significat.

Sexto, *Galenus* videtur præter Abscessum, qui per nudam fit abscessionem adhuc alium nobis indigitare, dum *l. 2. ad Glau. c. 7.* Abscessum describit quod sit talis affectio, in qua invicem distant, quæ prius se contingebant corpora, & porro spatium dicit in medio fieri oportere, quod aliquam substantiam spirituosam vel humidam aut mistam ex utrisque comprehendat. Duplex autem est hic Abscessus dicitur *Gal. l. meth. med. 14. c. 12.* Unus, cum phlegmone in pus versa, pus ipsum tanquam in sinu aliquo est collectum, qui Abscessus in specie phlegmones seu inflammationis nomine venit Medicis, licet Hipp. eum non phlegmonem, sed composito nomine durum & dolens œdema appellet, quod notavit *Gal. Comm. 1 in Prognostica Hipp. cap. 13. aph. 33.* Signa huius abscessus sunt, 1. Calor. 2. Rubor. 3. Dolor. 4. Renitentia ad tactum. 5. molesta pulsatio. Alter Abscessus est, cum nulla præcedente phlegmone seu inflammatione humor aliquis statim ab initio in parte aliqua colligitur. Et talis Abscessus vel contingit rarius, vel frequentius. *Frequentius se offerunt tria illa genera, ἀθέρωμα, σελήωμα & μελίχνης.* Rarius ille, qualis fuit moles illa, de qua nostra agit quæstio, cuius fere ideam *Galenus* nobis in *lib. de meth. med. l. c.* proponit, dum scribit. Alterum inter abscessus genus est, cum nulla præcedente phlegmone humor aliquis statim ab initio, isque aliâs specie alius, cæterum omnino acris in parte aliqua colligitur: porro excoriat hic circumposita corpora: spatium videlicet sibi molens, vel inter duas tunicas vel inter certas membranas. Excoriat autem omnino ipsâ copiâ distendens: interim vero acrimoniam quandam à putredine tempore contrahens. Sane inveniuntur in huiusmodi abscessibus cum scalpello sunt divisi, proprietates quædam non pauca, nec humorum modo, sed etiam solidorum quorundam corporum: siquidem unguium, pilorum, ossium, testarum, lapidum, & toporum fragmentis similia inventa in his corpora quædam sunt. Ac humorum ipsorum alius veluti lutum vel cœnum vel olei quidam limus, vel vini fax, alius admodum graviter olens, ut omnes avertentur, Verum hæc rarius incidunt. *Huc usq; Galenus:* cuius elegans abscessus descriptio, cum tam belle cū affectu nostro conveniat, ceu in quo peculiaris etiâ procul dubio humor

humor sine phlegmone molem illam recensito modo produxit, quod in generationis consideratione perpendemus, & præterea etiam in eo aperto non quidem ossicula, pili, testæ & similia, sed insignis variorum humorum varietas est observata, quorum alius utique amurcam, alius vini facies, alius nescio quid aliud referebat, neque insuper teterrimus defuit fœtor, non dubitamus Galenum hæc in re sequi, & affectum nostrum Abscessum appellare.

Quæst. IV.

An fuerit noster Abscessus per congestionem, an per decubitus?

R Esp. Videtur fuisse Abscessum per congestionem, qui uti singularis doctrinæ Viri Marc. Aurel. Severin. in Tract. de recondita natura Abscess. lib. 3. cap. 6. observat. frigidi sunt naturâ, quippe quos diuturnos perpetuo frigidas causas agnoscere oportet. Deinde videtur & ipsorum propria peculiarisque ratio frigiditas, propterea quod nullus generando dolor, nullaque febris aut febris prænuntius rigor insequitur, ac insuper quod frigidas exhibent symptomatum notas, nullas omnino calidas, puta doloris, inflammationis, ruboris, pulsationis atque uno verbo fervoris & acrimonix. Etiam post diuturna tempora, si suppurationem inire debent (non enim ita frigida sunt corpora ut nullum calorem concipere vel non suppurari possint) exiguas caloris notas præbent, cum præter alia sanie crudam ichoresque aperti reddunt. His præterea Abscessibus singulare est, intensile incrementum, nam crescit occulto velut arbor ævo. Nostro igitur in Abscessu cum nulla præcessit febris, nec ipse dolore acri vexabat, sed cum potius erat indolens, crudus, intime reconditus, ignavus, nullum caloris sensum exhibebat, nullique inflammationi vel pulsationi successit, quia dum sensim fiebat, nullam notabilem intulit mutationem seu molestiam, sed tum seipsum quodammodo prodidit, cum in aliquem cumulum elevatus tumor seipsum extulit, hæc inquam, cum fuerunt signa nostri Abscessus, eum judico fuisse Abscessum frigidum per Congestionem. Cum vero duplex sit secundum Severin. l. 3. c. 9. & Averrhoem

Congestionis modus, *alter* qui solius concoctricis facultatis vitio commissus est, ubi membrum, uti loquitur *Petr. Aponensis* suum non potest dirigere nutrimentum, & sibi assimilare convertitur in superfluitatem apostemantem, qui quidem simplex congestus est, & propriè dictus. *Alter* vero cum congerit quidem pars non à se manentem humorem, sed aliunde profectum & non concitatum quidem, sed consistentem, materia enim quæ in cavitatibus & conceptaculis corporis communibus acervatur, postquam adaucta ab his capi non potest aut contineri, refunditur ad cavitates & poros loci particulares, & huc conjecta excitat larga congestione tumorem. Hoc duplici modo, inquam, dum fiat Abscessus per Congestum, ipso etiam dictitante *Galen. l. 2. ad Glauco. c. 10.* non priori quidem, posteriori tamen modo Abscessum nostrum procreatum dico. Cumque præterea uterque modus & suppurabilis sit & suppurationis expers, nostrum suppurabilem, imo in ipso suppurationis actu fuisse statuo.

Quæst. V.

An Abscessus fuerit Criticus, an Symptomaticus?

CRITICUS Abscessus à nostris dicitur monente *Severin. l. 1. pag. 69.* qui productus à natura, materiæ translatione morbum ad salutem determinat atque præjudicat, non aliter quam decreto ejus, qui præsidet reus absolvitur. Symptomaticus vero est, qui peculiari-ter à vi morbi & ubertate materiæ proficiscitur, licet enim natura videatur intervenire expellendo materiam, & transferendo in alium locum, non tamen libere id agit, sed humoris vel acrimonia vel quantitate coacta; tentat quidem etiam natura commoda animalis promovere, & materiam commode disponere, coctione perficere, humores secernere, & die critico expellere sed materia præpol-lente, & ob id ipsum pro lubitu agente, natura victa ejus nutum sequi cogitur. Ex hâc utriusque Abscessus contemplatione, noster Abscessus non Criticus sed symptomaticus videtur esse, quod signa Criseos perfectæ à *Gal. in Comment. ad aph. 20. l. 1.* consignata (quæ nulli quidem Abscessui, nisi illi qui est per *εξέρχον* competunt) nobis clarius demonstrabunt.

Primum

*Primum enim inquit Gal. l. c. melior est judicatio, quæ fit per evacuationem inferiorem, quam quæ per abscessum: Deinde per quam humor noxius & abundans, quam per quam alter evacuatur: Tertio loco quæ recto tramite, quam quæ non recto tramite procedit: & quarto post has quæ facile toleratur; deinde quæ cum coctione fit & in decretorio die. Hæc, subjungit, omnia adesse convenit perfectæ judicationi: cui si quid desit, vel plura, neque exquisita, neque integra fuerit judicatio. In nostro autem cum omnia vel plurima tamen signa laudabilis Criseos desiderentur; nam 1. Nulla facta est judicatio per excretionem. 2. neque tumor noxius & abundans, omnis est evacuatus, cessisset enim morbus & melius sese habuisset ægrota; & sic nec fida Crisis fuit. 3. Videtur quidem recto tramite factam esse translationem humoris, in corpore tamen delituit Abscessus, ita ut cognosci non potuerit. 4. Neque subsecuta est facilis tolerantia, quæ quidem finis est naturæ in abscessu producendo. 5. Licet observata sit aliqualis in Abscessu coctio, nulla tamen 6. facta est Crisis die decretoria, quibus diebus natura dum bene operatur, solet humores noxios *abspicos* & confestim expellere. Hæc, inquam, signa Galeni cum in Abscessu nostro non observentur, E contrario autem ipsi conveniat descriptio symptomatici Abscessus, Symptomatici utique nomen meretur, qui velut appendix ad præsubsistentem morbum successit, unde etiam ipsius conatus ad ægræ interitum tendebant, quod tristis confirmavit exitus. Tandem cum hîc materia fuit frigida, quæ difficulter mutatur ac movetur nec hoc modo crisis, ceu quæ repente fit, ipsi competit.*

Quæst. VI.

*Quanam fuerit Abscessus hujus
Generatio?*

Abscessus, Critici potissimum, peculiare naturæ sunt inventum, quo ipsa animali laboranti succurrit; uti enim Natura in sanitatis statu sollicita est, ut omnes actiones laudabiliter exercentur, ita etiam in adversa valetudine, maxime ipsa est occupata, ut animal ab insidiis luctifici morbi liberet: ut autem finem suum feliciter assequa-

assequatur excogitavit abscessus, ceu per quos egregiè succurrit animali, in morbis præcipue diuturnis, nec tamen lethalibus; in his enim potissimum Abscessus observantur *Gal. comm. ad Hipp. Prognos. 65. l. 2. & 23. l. 3.* Quos enim febres longæ exercent, iis tubercula ad articulos vel labores fiunt, docet *Hipp. l. 4. aph, 44.* Modus autem *Generationis* in Abscessu hic est. Cum natura partem principem, aut vicinam principi, vel huic inservientē observat obsessam à materia morbifica, omnem movet lapidem, ut partem illam ab hâc sarcinâ, extrema minitante pericula, liberet, movet itaque materiam, & à parte nobili, ad partes ignobiliores juxta & exteriores detrudit, ac ibi per emissaria propria & cavitates naturales, alvum, vesicam, aures, nares &c. excernit liberaliter, & sic abscessus per decubitum non fit, ubi enim spes est ad articulos abscessum iri, abscessu liberat urina multa, crassa & alba reddita: qualis in febribus laboriosis quarto die quibusdam exire incipit, quod si ex naribus etiam sanguis. profluxerit, brevi admodum solutio fit, præfagit *Hipp. aph. 74. l. 4.* Negato vero exitu deponit tamen materiam in locum viliores & debiliores, ubi abscessum exinde format *Gal. in Comm. ad Hipp. Progn. 65. l. 2.* & sic egregiè digniores partes levat. Cæterum non sine notabili molestia talis procedit Crisis, quippe, requiritur ut prius fiat materiæ pepasmus & concoctio, item vehemens agitatio, acre enim oritur inter naturam & morbum certamen, unde etiam prædicit *Hipp. l. 2. aph. 13.* Quibus Crisis fit, nox quæ accessionem præcedit gravis, in græco dicit *Νόσος* id est, talis nox, quæ vix perferri potest; mox tamen subsequitur *εὐφορία*, unde pergit *Hipp.* quæ vero nox subsequitur, levior fere solet existere, melius enim sese habent ægroti, quia natura laudabiliter est operata. Ecce hoc modo generatur abscessus, hoc modo opitulatur natura animali per abscessum, si ipsa est libera, nec à materia opprimitur. *Symptomaticus autem abscessus*, materiæ morbificæ prævalentis potius effectus est, natura quidem in hoc etiam operatur, ipsi tamen imperat morbus, & cum natura vellet agere, à materia valentiore ipsa movetur, unde laudabile quid proficisci nequit; germen morbi est talis abscessus ex valido hujus apparatu decisum. Belle naturam hujus Abscessus nobis illustrat simili aliquo *Severin. in l. de Abscess. l. c. 10.* scribit enim, si natura valet, ipsa præest, sin minus,

transversim agitur, & cum ipsa vellet movere, à materia, in qua subest, valentiore movetur, ut si quis institutus custos domus pro servandis rebus à futurum rapinis, hic interdum ab his, qui viribus sunt superiores, cogatur ut ipse dilapidet etiam bona, faciatque per vim id, quod instituti sui non erat, ita & natura, quæ vis est quædam ordinans bona corporis, si materia quidem obediat, accommodate hanc disponit ac procurat, si materia præpolleat, vincitur & à nutu ejus trahitur, & hinc apparet, quis sit autor Abscessus Symptomatici; huc usque Severinus.

En levis est hæc Abscessus cum Critici tum Symptomatici delineatio, quoad generationem, perfectius autem hanc intelliges, si causas Abscessus distinctius perpenderit, quarum sat magna reperitur apud Authores congeries. Non quidem de materiali causa hic solliciti erimus, quam reservamus in seq. quæst. potius Efficientes contemplabimur, quæ sunt vel externæ vel internæ.

Externæ variæ sunt, quarum aliæ affluentem humorem generant, aliæ collectum ad fluxum proritant, fundunt, exprimunt, aliæ membrum recipiens debilitant, & vias ad illud aperiunt & dilatant. In specie autem sunt, uti Fallop. Tom. I. in Tract. de Tumor. c. 4. p. 623. recenset. 1. Aer, qui, dum eum perpetuo inspiramus, insigniter nostrum valet mutare corpus, etiam nos ambiens, varia in corpore nostro potest producere, imprimis abscessus inducit, multos in corpore generando humores, aut æstu nimio humores in corpore larentes fundendo ac postea frigore poros claudendo, ita ut hi materiæ exitum quærenti illum non concedant; juvat etiam abscessus aer, partes laxando, ut materiam facilius recipiant, quod austrinus potissimum efficit, imo etiam per contagium aërem abscessus inducere affirmat Fallop. l. c. Cæterum, si cum aëre reliquas res non naturales, prout multos & varios humores tum in corpore cumulant, tum postea movent, Abscessus causas dixero, forsan non erravero. 2. Causa est Contactus à re vel frigida, ut mulier illa ex sessione super marmore frigido passa est tumorem p. n. vel calida, ut ferro & aqua candente, vel alia aliquâ. 3. Est Fricatio corporis, quæ intensa tumorem seu abscessum facit. 4. Est, quando apponitur aliquod corpus attrahens corpori, ut si cucurbitulæ applicantur. 5. Causa est Solutio continui, sive fiat ab ictu, sive à casu, sive à morsu animalis.

6. malus est usus partis, hoc ipso enim pars debilitatur, unde promptior fit materiæ affluxus. plures vide sis l.c.

Internæ causæ dux sunt, aliquando enim materia est in parte aliqua coacervata, quæ non potest egredi. Secunda causa est derivatio materiæ de uno loco ad alium. Ad hanc autem transmissionem requiruntur à quibusdam, uti *Tagault. in Institut. Chirurg. l. 1. de Tum. p. n. c. 3.* recenset, sex causæ. Nempe 1. Membri propellentis robur. 2. Excipientis imbecillitas, quæ ortum trahit vel ex prima formatione animalis, vel fit quia postea aliquam suscepit noxam, vel denique pars debilis est, quia natura ipsa exigit, ut pars aliqua talis habeatur, e.g. Cutis, 3. Materiæ copia seu multitudo. 4. Meatum deferentium laxitas. 5. Propellentium angustia seu strictura, & 6. Loci fluxum excipientis situs inferior. Hæ autem ad 4. reduci possunt: ad membrum propellens; particulam suscipientem; humoris fluentis conditionem, & spatium per quod fit defluxio.

Cæterum concitatur transmissio ratione membri expellentis, quod varium est, vel propter facultatis expultricis irritatæ robur, vel propter propriorum meatum angustiam. Pars vero fluxionem excipiens, quæ itidem multiplex, hoc patitur, quia est debilis & infirma; quia dolet, natura enim ipsi opem laturo sanguinem & spiritum copiosum ad dolentem partem ablegat; vel quia est calefacta ab igne, sole aut aliis, sic enim humores ad se ex reliquo corpore trahit; vel quia est in inferiore loco sita, quæ quidem conditio non semper requiritur, fiunt enim etiam abscessus in partibus superioribus, cum, quod *Perdulcis in Medicina sua l. 3. c. 6.* notavit, morbus est acutus & materia non admodum crassa, vel pars imbibit fluxionem, si est imbecillior facta. Nam quibus ex morbo convalescentibus pars aliqua laborat, eò abscessus fiunt, uti loquitur *Hipp. Aph. 32. l. 4.* vel recipit pars humores facile, si rarioris est texture, si est ignobilior, vel hoc fit etiam propter connexum ejus naturalem cum parte mandante. *Humoris* ratione fit defluxus in partem quandam, si is fortiori parti aut nobiliori est molestus, vel copiâ, vel qualitate acri aut maligna, item si substantiâ fuerit tenuis. *Spatium* tandem seu viæ per quas fluit materia, fluxionem promovent, ob meatum, qui vel sunt manifesti, vel occulti, amplitudinem. *Et hæc est descriptio causarum Abscessus in genere.*

Ad nostrum autem ut accedamus, licet quid certi de generatione eius definire admodum sit difficile, quantum tamen ingenio valebimus, in eam inquiremus. Fuit autem noster Abscessus in corpore latens, qui causis externis non videtur multum debuisse, potius eum ab internis ortum traxisse colligimus. Prima autem interna causa est, Coacervatio materiæ in parte, à quâ Abscessum nostrum productum credo. Coacervationis autem huius in subjecto nostro iudico causam fuisse, mensium suppressionem, de qua conquesta erat patiens, & sic suppressio mens. erat causa mediata dicti Abscessus; subsidentibus enim menstruis accidunt ab utero morbi ait Hipp. aph. 57. l. 5. hoc est, materia redundat in corpore, quæ aliàs evacuari consuevit, & hinc variæ oriuntur ægri tudines, & in utero & extra uterum, ut sunt Inflammationes, apoplexiæ, dolores capitis, lumborum, abscessus. notante Magnif. Dn. D. Melch. Sebiz. in specul. Pract. Hipp. l. 1. de morb. mul. p. 153. inquit accidere suppressionem mensium patientibus, suffocationem ab utero, ciborum fastidia, insomnia, vehementem sitim, & paulo post p. 155. Cum menses in occulto latent, dolor infimum ventrem infestabit & pondus quoddam incumbere videtur. Si vero menses nullo modo profluant, ij redduntur ex morbo crassi, lenti & glutinosi (qualis materia exacte in patiente nostra fuit observata, ex quâ etiam procul dubio abscessus sunt generati,) adhibeantur igitur medicamenta, suadet. Nota, quod si ne sic quidem (pergit) profluant, continget, ut talis prægnans esse videatur, & in viri congressu doleat, ita ut aliquid incumbere videatur, & pondus aliquod in ventre insit, venter prominat &c. quæ cum in patiente nostra apparuerint, mensium utiq; suppressionem abscessus istius causam fuisse videtur; quod autem ex suppressione mensium redundaverit sanguis, ex quo postea abscessus ortus est, inde videtur colligi posse, quia nihil observatum fuit, quod materiam, quam natura aliàs singulis mensibus evacuare consuevit, consumserit, non enim fecit hoc labor assiduus, non inedia aut vigiliæ diuturnæ, crebræ & largæ sanguinis vacationes, curæ, luctus vel mœrat, neque erat gravida, neque etiam chronicus morbus eam consumpsit materiam, unde sanguis ille aliàs evacuari suetus, necessariò fuit accumulatus, ex qua collectione Abscessus sensim fieri facile potuerunt. Dum enim sanguis (quem quidem non purum

intelligo) in venis abundans naturam sollicitabat, inde emissus abscedebat ad inguina ceu locum inferiorem & sentinam corporis. ubi natura, quantum per materiam licuit, opus disposuit, & materiam effusam in commodiorem formam, rotundam nimirum redegit, materia tamen superior semper extitit, unde tandem symptomaticus hic productus est abscessus.

Quæst. VII.

Qualis fuerit materia huius Abscessus?

NOtabilis est varietas materiæ in Abscessibus, cum ratione continentis, tum illius quod in ipsorum cavitatibus continetur. Ipsum Continens constat ex materia vel membranosa, multis intertexta fibris, vel carnosâ, quæ aut mollis est, aut ostracosa duritie firmata, vel etiam glandulosa. In ipsis autem cavitatibus tam varia inveniuntur, ut nulla fere spurcitiei species sit, quæ his veluti stagnis & matricibus concreta non offendatur: ibi enim observabis, modo humores, modo corpora solida, imo etiam animalia, unde videnda tibi veniunt in abscessibus, pus, sanguis, sanies variis notata coloribus, item materia mellea, pultacea, adiposa, mox amurca, vini fæces, materia urinæ similis, ut observat *Tagault. & Guido de Cauliaco*. Porro ex solidis offeruntur tibi Pili, ungues notante *Ingrassia*, materia instar Crystalli lucida, qualem *Fallopianus* invenit in corpore, carnes hebetes, calx, carbones teste *Severin. Tract. de Abscess. l. 3. c. 11. p. 109.* Ossa, glandulæ, testæ, tophi, lapides variæ figuræ vid. eund. *Severin. l. c. p. 259.* Arenæ ap. *Ingrass.* ramenta quasi sulphuris, ap. *Aetium*, ramenta ligni, lutum, cœnum, rasæ cartilagine, ovum, creta, limacum cochleæ, ovorum testulæ molliores, materia partim carnea, partim mucida, ut in muco carnis apparet. Animalcula insuper in abscessuum cavitatibus deprehendes, prope omnibus, quæ ex putredine generationem habet, simillima, quippe in iis sunt muscæ, culices vermes, quos ex propria *avoloſia* testatus est *Fallop.* Tom. 1. de Tum. præter nat. p. 623. lin. 29. *Cabrol. in Observ. Anat.* 27. Nostri Abscessus qualis fuerit observata materia, in historica jam indicavimus relatione, cingebat Abscessum membrana, seu

seu folliculus, quo aperto, se offerebat materia solida, ex variis ut videbatur composita, erat enim mucida, carnem referebat & sebum, per hanc disseminabantur abscessus multi, singuli folliculo suo investiti, quorum varia erant contenta, singuli tamen concretam instar gelatinæ emittebant materiam, horum maximi materia referebat albumen ovi, alius melleam reconditam habebat materiam, alius pultaceam, alius vini faeces imitabatur, alius albus erat, citrinus alius, alius subflavus, imo singuli abscessus novam offerebant materiam.

Quæst. VIII.

*Unde tot & tam diversa materia suam
traxerint originem?*

Materia ex qua Tumores producuntur varia existit, à Pituita enim ducit originem Oedema; ab atra bile Cancer: ab humore aquoso hydatides: à Sanguine Erysipelas, Variolæ; à mixtis humoribus, scabies, Erysipelas spurium; præterea à dictis humoribus (sed qui, uti Excellentiss. Dn. D. Ioh. Albertus Sebizius Præceptor ætatē venerandus in *Disput. de Tumoribus p. n. th. 75.* notavit, in materiam ab humoribus diversam sunt mutati,) ortum trahunt, melicerides, atheromata, nodi, ganglia. Felix Platerus in *prax. med. tract. 3. c. 3. th. de causis p. m. 235.* peculiarem fovens sententiam, scribit causam Abscessuum esse succum nutrientem vel quantitate, vel qualitate peccantem, & hunc vel esse solum, vel cum aliis mixtum, unde tot abscessuum diversitates: quod vero hic succus causa sit, probat exinde, quia ungues, ossa & alia in abscessibus inveniuntur; Succus enim nutriens, inquit, partis laborantis, dum attrahit succum partium vicinarum earum, quæ crassiore succo nutriuntur, fit quod dein cartilagine, ossa &c. in Abscessibus deprehendantur. In atheromate vero & Meliceride scribit, succum carneum non in pus, sed in humore tenacem excoctum fuisse, qui, si ulterius coquatur & terreus magis fiat, carbonem & calculos referat; si enim, pergat, pituitosum aut melancholicum excrementum Abscessuum causæ essent, hi putredini magis essent obnoxii. Hæc autem opinio non arridet Sennerto, unde

del. 5. p. 1. c. 35. eam refutat. Nos in subiecto nostro observavimus succum lentum, tenacem & mucosum, (qualis fere è mucilaginosus stirpinum seminibus & aliis elicatur,) ex variis humoribus sed mutatis procul dubio, collectum, qui, cum aptissimus fuit abscessibus producendis (quippe quem naturam, cum is in legitimam corporis partem abire non poterat, in eam formam, quantum licuit, deduxisse, quæ sc. maxime ipsi conveniebat, & adjutam à calore partium, in formas nobiliores, rotundas nimirum, traxisse credimus) potissimam utique causam eum judico variorum abscessuum, quos observavimus, quod ipsum contentorum visciditas quoq; confirmat, non excludo tamen alios humores imprimis pituitam copiosam, quæ fibrosæ materiæ, teste *Severin. de tumor. l. 4. cap. 2.* tum etiam meliceridum & atheromatum causa fuit. Diversitatis autem materiæ in folliculis contentæ, dum alia melleam, alia pultaceam, alia tenuiorem, alia crassiorem &c. substantiam habebat, potissima causa videtur Concoctio. Est nobis Exemplo pituitosus humor, qui, teste *Sennert. l. 5. part. 1. c. 35.* lente, temporis progressu in materiam, nunc melli, nunc pulti, nunc sevo similem mutatur, unde cum *Sennerto* etiam *Ingraffias de Tumor. tract. 1. c. 1. p. m. 85.* Pituitam Atheromatum, Meliceridum & Steatomatum causam determinavit, vid. & *Aëtium* & *Avicennam*.

Quæst. IX.

Qua ratione fuerint generati Folliculi Abscessus investientes?

Membranæ aliàs tegmentum solent esse rerum utilium & maxime necessariarû, uti videmus in Oculis singulos humores propriis includi tunicis; hîc autem in abscessibus nostris utiles & necessariae res nullæ, potius abjectæ & abominabiles existunt; sed existimo; propter hoc ipsum, quia sunt tam malæ notæ, facultas formatrix nunquam in corpore otiosa, quoties aptam habet materiam operandi, suis terminis abscessus hosce conclusit, & ne propter malam naturam suam, partibus vicinis & circumjacentibus noxam afferrent, membrana seu folliculo obduxit, quem folliculum vel de len-

ta tenacique materiae suppositae portione, vi spiritus sufflantis, modo opificis vitriarii exhibuit, uti Hipp. l. de carnib. p. m. 30. lin. 12. docuit, vel, quod Hieron. Fabricio placuit, non exordio, nec plane funditus id rei creavit, sed cum adversam illam substantiam sentiret, continuo de membranis nexibus tunicam extendit, vide Fallop. de Tumor. Tom. 2. p. 276. lin. 50. it. Severin. l. de tum. 3. c. 13.

Quaest. X.

Quomodo Venae, per quas Abscessus nutriebantur & augmentum sumebant, fuerint productae?

Venis Abscessuum nutriculis, est, uti Marc. Aurel. Severin. l. 3. de Tumor. c. 4. tanquam quid singulare notat, ortus & scaturigo ex una, quae seu radix, seu matrix est. Dubitat de his idem Sever. & haeret, an non aequivoca tantum vasa sint haec venae, eiusdemque conditionis cum venis illis, quae in oculi tunica cornea interdum valde turgidae apparent, Arabibus Sebel sive Schebel aut Scebel &c. it. Altheben dictae, quae ab hepate non procedunt, teste Abenzoar & A-verrh. imò uti Ingrass. de Tum. tract. 1. c. 1. p. m. 291. declarat non nisi nudae venarum sunt species. Scribit enim l. c. Si venae ibi existentes naturales mirum in modum crassiore sanguine replentur, dein ex resudante paulatim è vasis glutinoso sanguine, imprimis juxta illas venas, & arterias, quaedam exterius lineae, ac tanquam novae venae & arteriae depinguntur, non quidem quod venae aut arteriae sint, sed cum rubeae lineae supra venas jam arterialq; exterius emineant, illarum penitus vel gyros vel rectitudinem conservantes earum quoque effigiem minus exquisite intuentibus repraesentant. Verum enim vero Venae Abscessus nostri, cum his venis Zebel dictis conferri non possunt, nostrae enim, (licet largiamur eas non omnes perfectas fuisse venas, tamen) neque nudae lineae rubrae erant, sed canales nutrimentum vehentes, & licet raro novae producantur venae Galenus tamen, cum l. 1. de semine c. 17. (in quo uti & in 16. & 18. valde occupatus est, ut demonstret venas regenerari posse) & l. 14. meth. med. cap. 17. vidit venas satis memorabiles in ulceribus absumptas postea sensibiliter restitutas, cur non etiam de novo producerentur.

Modum

Modum autem generationis hoc modo describit, antea memor. *Severin. l. c. cap. 13.* Suboriuntur ex eructato primum sanguine, quem natura nil utile abijciens, & omnia meliorem in formam trahens, & sua etiam adoptata custodiens, vi spiritus (potius facultatis πλαστικῆς) in vasculi formam educit, ut educatum suum foetabulum in vita manere queat, & à cæteris partibus discludatur. Natæ etiam ex nutrimentis propriis membri liquoribus originem ducunt, eorumq; à quibus proveniunt liquoribus similitudinem recipiunt, ut inde sequatur aliquas esse cartilaginosas, aliquas carnosas, & nonnullas ligamentosas aut aliis membris similes, ut ossibus, & articulis.

Quæst. XI.

Unde insignes illæ in Abdomine venæ?

Varices non solum in cruribus, uti *Marcellus Vergilius* somniavit, (testante *Ingrassia*) proveniunt, qualem quidem notabilem, crassitie brachium ad carpum adæquantem curavit *Guilh. Fabricius*, ipso scribente *Cent 4, Obs. 85.* sed etiam in aliis partibus observantur, nempe in ima ventris parte sub umbilico, docente *Ingrassia de Tumor. tract. 1. c. 1. p. m. 244.* & *Celsol. 7. medicinæ cap. 17.* quo in loco *Severino* visæ sunt varices mirum in modum implicitæ atque distentæ, ita ut venter quidem apparet *Medusæ caput*: item in inguinibus observantur, docente itidem *Celsol. 7. c. 18* Notabiles etiam fuerunt, in infimo ventre demortuæ nostræ, quæ cernebantur, quæ ex suppressis mensibus ortum traxisse videntur, si enim aliàs varices multoties, ut *Ingrassias l. c. p. 246.* docet, excitantur ex splene duro, materiâ nimirû, quam splen alias allicere solebat, cedente ad venas vel crurum vel aliarum partium, easque implente, cur non & hic dicere liceret, sanguinem aliàs per menstruam evacuationem evacuari suetum, secessisse ad venas Epigastricas vel his vicinas, & sic has varices produxisse.

Quæst. XII.

Unde nostra facta sit Hydropica?

Foeminam nostram Hydropicam fuisse, in ipsa jam indicavimus
 historia

historia, & confirmant hoc Hydropis signa in illa observata: intumuerat enim ipsi abdomen, hinc & pedes, superiores vero partes marcescebant, agra de latere in latus conversa fluctuationem & murmur sentiebat, dispnoeam imo orthopnoeam patiebatur ob insignem aquæ & flatuum copiam, sitis quoque vehementer eam, potissimum primis à lapsu diebus, fatigabat. Causæ autem Hydropis possunt esse variæ, quas omnes examinare, dum breves esse volumus, prohibemur. In nostra demortua videtur hujus affectus causam fuisse suppressionem mensium; mensium enim uti & hæmorrhoidum suppressa vacuatio hydropem facile inducere potest: quod ipsum docet *Hipp. l. 6. aph 12.* Diuturnas curanti hæmorrhoidas, nisi una quæpiam seruetur, periculum aquæ intercutis vel tabis impendet, hepar enim, annotante *Galeno adl.c.* per hos modos evacuat abundantem sanguinem fæculentum, si quis igitur ei hoc intercludat iter, simul duritiem in hepate facit, simul multitudine gravans ac crassitie, calorem in ipso extinguit nativum, cum tale quid accidat, quale in flammis exterioribus, in quibus multa ligna superingesta suffocant ignem atque extinguunt, si igitur à nativo calore generatur sanguis, perspicuum est, quod ipso extincto non generabitur amplius. Aqua vero inter cutem fit, cum sanguinis generatio frustratur, *hactenus Galen. Sennertus* etiam dum prolixè, sed elegantissimè de Hydropis generatione discurret, perbelle etiam ostendit, quæ ratione ex suppressis mensibus oriatur, in his enim scribit, *pag. 756.* unà serosi humores cumulantur, unde Hepatis & Lienis (quæ viscera aquam ex primis viis trahere solent) calor natus obruitur, vel uti *p. 716.* loquitur, impurus & fæculentus sanguis tumorem in iis excitat, quæ sane impediunt hæc viscera, quo minus aquam hanc ulterius attrahere valeant, aqua vero relicta in primis viis, ab ita in cavitate abdominis, eamque replendo, abdomen insigniter distendit, qualis distensio præprimis observata fuit in puerulo illo apud *Severin. Tract. de Tumor. l. 4. c. 36.* qui (quod aliàs inauditum & vix unquam observatum) in hanc lucem hydropicus editus est, continens magnam aquarum copiam cum in pectore, tum in abdomine, quod expansum, reliquum corpus magnitudine fere exuperabat, & quod notandum, Epati in hoc subjecto nulla erat tabes aut vitium, nisi quod fissuræ expers, nullisque lobis pendulis, erat globosum.

Cæterum; dum partes inferiores in tantam extenduntur mo-

lem, superiores interim contabescunt in Ascite, quod in nostra etiam contigit: Hepar enim alias sanū etiam, diu sero imersum, corrumpitur, & vis sanguifica in eo labefactatur, quā læsā laudabilis sanguis non producitur, & sic nec distribuitur, quo negato, necesse est partes contabescere.

Quæst. XIII.

*An non licuerit prægnanti menses
provocare?*

IN historica relatione circa initium dictum erat, Medicos non fuisse aulos patienti nostræ menses provocare, metuentes ne ipsa esset gravida, unde hæc exsurgit quæstio: An igitur non liceat prægnanti menses non fluentes provocare? R. Non licet. Provida enim natura & sollicita de speciei propagatione, tempore imprægnationis sanguinem ordinarie non emittit, sed retinet in fœtus nutritionem & augmentum, quod, quia laudabilis est naturæ operatio, nullo modo est movendum & immutandum, & licet quibusdam gravidis & nutricibus, menses ordinarie fluxerint, cum sanguis fuerit copiosior, hoc ad imitationem nos invitare minime debet, rara enim hæc sunt, & Hipp. l. 5. aph. 60. monet, si prægnanti purgationes menstruæ cursum suum teneant, benè valere fœtum est impossibile. Et liceat natura interdum talia tētet, ipsa etiam novit, si quid abundet, quantum & quando excernere debeat, quæ nos sane latent, & licet medici certis in casibus, sed admodum caute permittant prægnantibus venæ sectionem, mensium tamen provocationem non concedent.

Quæst. XIV.

*Quid circa Hydatides, seu vesicas sero reple-
tas, quæ frequentes in cadavere apparebant, venerit
notandum?*

NOtandum hoc, quod in hydropicis aqua interdum non in Abdominis cavitate, sed vesicis quibusdam includatur; cujus rei Sennert. l. 3. part. 6. Cap. de Ascite p. 709. recenset Exemplum ex Mauritio Cordæo. Fuisse nimirum mulierem, in cujus eviscerato cadavere nulla fuit capacitas, in qua non vesica pendeat, non enim hæc solum in utero, in vesica urinaria & renibus, sed etiam in ventriculo,

lo, pericardio, imo ipso Corde inveniebantur. In nostro subjecto aqua quidem copiosa abdomen replebat, sed insuper etiam multæ partes ejusmodi vesicis erant oblitæ, ita ut ipsum quoque Cor ab iis non fuerit liberum; facile autem in subjecto nostro hæc produci potuerunt, lenta enim & tenax existebat in corpore materia, quæ in folliculum, humorem aqueum includentem, facile abire potuit.

Quæstio XV.

Occupata est circa partes quasdam internas, in quibus singularia sunt observata.

Peritonæum aliàs membrana tenuis, crassitie cutem æquabat fere, quæ quidem crassities aucta est, dum idem extensum antea, postea in se relaxabatur.

Omentum, in aliis multa perfusum adipe, multisque intertextum glandulis, hîc penè totum erat consumptum, nec mirum serum enim acre, cui diu immersum erat, hoc ita corrosit.

Ventriculus bene se habebat, omnem tamen respuebat cibum primis à lapsu diebus, forsan quia vehementi lapsu ita fuit turbatus, vel quia aquâ & flatibus valde premebatur.

Intestina erant livida, diu enim cum jam hac sentina jacebant sepulta, propter calorem suum debilem, quo se contra externas injurias diu munire non valent, putrescere incipiebant, Inflata autem erant, propter multos in iis contentos flatus, quibus propter adstrictam alvum exitus non patebat; imprimis autem tumebat Colon, ceu quod ob cellulas flatus optime valet includere & retinere, talia intestina observavit etiam *Marc. Aurel. Severin.* in *Marcello Sacchetto* vid. *Sever. de Tum.* p. 271.

Hepar & Pulmones in latere proximis parietibus valide anectebantur, procul dubio ope glutinosæ illius materiæ, cujus aliquoties facta est mentio, ex qua natura membranas efformavit Hepatis præterea membrana externa sponte fere à parenchymate abscedebat, quia hepar diu maceratum in sero quadantenus consumebatur extrinsecus, uti alias aceto immersum consumi ipsius parenchyma solet. Pulmones vero licet raræ sint substantiæ & mollis, noxam non patiebantur, nondum enim diu serum in pectus penetraverat.

Renum sinister ad duplam magnitudinem erat extensus, quale n etiam *Lon'ini* Anno 1637. vidit *Eduardus May. Cabrol.* sinistrum

observavit pondere 14. libr. pendentem, sed purulenta materia plenum, vid. *Cabrol. obs. 28.*

Corâis ventriculus dexter præter, quam usus ejus exposcit, flaccidus erat, & marsupij pellicei modo in se recidebat, cujus substantiæ totum Cor invenit *Severin.* in dicto *Marcell. Sacchet.*

In *Pericardio* (de cujus aqua, an in viventibus inveniatur, an vero post mortem colligatur demum, multum disputat *Jul. Iasolinus* in *questionibus suis Anatom. quest. 3.*) sanguinolenta quoque, uti in *Pectore*, continebatur aqua.

Pancreas cui multum in procreandis morbis tribuit *Severin. p. 273. l. c.* erat scirrhosum, quali etiam laborabat *Marcellus Sacchetti*: Et sane, si *Severino l. c.* credimus, hoc ipsum non levis fuit, tum *Abscessus* tum *Hydropis* causa.

Quæst. XVI.

An Abscessus noster potuerit curari?

OB paginæ angustiam brevissime respondemus, non potuisse curari. Feliciter enim curaturum non debet latere species affectus, noster vero *Abscessus* nunquam fuit cognitus; imò exploratus et jam auferri minimè potuisset, amplissimū enim vulnus secando fuisset infligendum, per quod cum sanguine & spiritu copiosissimo, citius vitam quàm *abscessum*, tantæ magnitudinis, minimeque fluxilem, sed solidum & undique annexum extraxisses.

Hæ nostræ sunt, *Lector* benevole, in re tam intricata & difficili opiniones & conjecturæ, quas suppressere quam luci dare satius forsan fuisset. Verum cum materia pro *Cathedra* defendenda conscribenda fuerit, his Tibi ansam saltem doctiora meditandi dare volumus, quæ si meliora erunt, meliora sequemur.

Laus Sit Altissimo.

Accersit mortem miseræ, mala fata ! puellæ
Abscessus ille maximus.

Accessum ad summos *Abscessus* sternit honores
Frater, Tibi. FELICITER!

Fratri Charissimo
gratulabundus scr.]

M. Baltasar Frider. Salsmann/
Facult. Philos. Lipsiens. Assessor.

F I N I S.